

Kod ucznia

.....

WOJEWÓDZKI KONKURS PRZEDMIOTOWY Z JĘZYKA POLSKIEGO
dla uczniów gimnazjów
organizowany przez Kujawsko-Pomorskiego Kuratora Oświaty
w województwie kujawsko-pomorskim w roku szkolnym 2013/2014

ETAP SZKOLNY

Instrukcja dla ucznia

Gimnazjalisto! Gratulujemy Ci decyzji przystąpienia do zmagania konkursowych. Mamy nadzieję, że będą one dla Ciebie satysfakcjonujące. Przed Tobą arkusz z 21 zadaniami nawiązującymi do tekstów zamieszczonych w arkuszu. Sprawdź, czy otrzymałeś 10 stron. Nie podpisuj się! Czytaj uważnie polecenia, nie pisz niczego ponad to, o co jesteś proszony. Pisz długopisem, nie używaj korektora. Zadania wielokrotnego wyboru to pierwszych dziesięć zadań. Po wyborze tylko jednego rozwiązania zaznacz odpowiednią literę **A, B, C, D** lub **E** krzyżykiem na **KARCIE ODPOWIEDZI** umieszczonej po 20. zadaniu. Jeżeli się pomylisz, obwiedź tę literę kółkiem i zakreśl krzyżykiem właściwe rozwiązanie. Pozostałe zadania wymagają krótkiej odpowiedzi, uzupełnienia luki, tabeli bądź dobierania definicji do hasła. Arkusz kończy się artykułem, który należy streścić. Pisz wyraźnie i starannie. Gospodaruć czasem rozsądnie, aby Ci go nie zabrakło na ostatnie zadanie. Dysponujesz czasem 60 minut. Możesz uzyskać 30 punktów. Powodzenia!

Organizatorzy

I

W 220 rocznicę urodzin Aleksandra Fredry autora "Zemsty", "Męża i żony" i "Pana Jo-wialskiego" odbyła się akcja narodowego czytania jego dzieł.

Zadanie 1. (0-1)

Spośród „skrzydlatych słów arcydzieła” z „Zemsty” nie pochodzą słowa

- A. „Giną za mną te kobiety!”
- B. „Nic się nie bój – ja za tobą.”
- C. „Idź serdeńko, bo cię trzepnę.”
- D. „Wolność Tomku w swoim domku.”
- E. „Jeśli nie chcesz mojej zguby, krokodyla daj mi, luby.”

Zadanie 2. (0-1)

Stały związek frazeologiczny został utworzony poprzez połączenie wyrazów:

- A. ptasie skrzydło.
- B. skrzydło samolotu.
- C. skrzydła u ramion.
- D. machać skrzydłami.
- E. zbudować nowe skrzydło szpitala.

Zadanie 3. (0-1)

Wyodrębnienie scen w akcie dzieje się poprzez

- A. zmianę scenografii.
- B. zmianę liczby osób.
- C. wyświetlanie didaskaliów.
- D. jeden lub dwa antrakty.
- E. dialogi głównych bohaterów.

II

Marek Barański

WIERSZ O REPORTERZE

Wszystko wskazuje na to że
mówi reporter w telewizorze
wskazując nam kamerą stronę
w którą mamy patrzeć
wszystko wskazuje na to że
co wskazuje nam?
przekrzywioną czapkę wieśniaka
w tle płonie wieś
co wskazuje?
idziemy za wzrokiem reportera
który chce nas przeciągnąć
na swoją stronę

Marek Barański *Wiersze magnetofonowe,*

Olsztyn 2004

Zadanie 4. (0-1)

W *Wierszu o reporterze* doliczyłeś się

- A. 6 czasowników w formie osobowej, 3 imiesłówów.
- B. 9 czasowników w formie osobowej, 1 imiesłowu.
- C. 3 imiesłówów, 2 bezokoliczników.
- D. 2 imiesłówów, 2 bezokoliczników.
- E. 1 imiesłowu, 2 bezokoliczników.

Zadanie 5. (0-1)

Niedokończone zdania wskazują, że

- A. poeta nie wiedział, jak je dokończyć.
- B. odbiorca wiersza sam może dopowiedzieć.
- C. reporter telewizyjny manipuluje widzom.
- D. zatrzymano sprawcę podpalenia wsi.
- E. reporter telewizyjny zawsze ma rację.

Zadanie 6. (0-1)

Wiersz o reporterze to

- A. dramat.
- B. monolog narratora.
- C. ballada.
- D. utwór liryczny.
- E. reportaż.

III

Na polu między Niemcami a armią królewską wznosiło się od strony Tannenberg^{*} kilka odwiecznych dębów, na które powłazili chłopci miejscowi, aby patrzeć na zapasy tych wojsk tak olbrzymich, jakich od niepamiętnych czasów świat nie widział.

Henryk Sienkiewicz, *Krzyżacy*

Piątek ścigał pod Grunwald nie wierzchem ani piechotą, tylko wozem. Osobliwie wyglądała ta wyprawa, bo ci Piątek nie jechał sam czy z jakąś drużyną, ale wioził na ubitym sianie żonę i czworo dzieciaków, także tobole pierzyn i sprzętu co bardziej potrzebnego. [...] Żadnej bitwy nie zastał. Owszem, okolica gorzała jeszcze gdzieś, czerniała się zgliszczami, cuchnęła wystawą spalenizną, a drogi pełne były wszelkiego rupiecia wojennego, ale szczęk oręża odebrzmiał już i zaciął. [...]

- Ziemia mnie nie zawiodła. Patrz pan, jakie żyto udane. Ciężkie w kłosach.

Łan zboża ciągnie się z kilometr, rozlewa się szeroko, prawie pod mogiłę Ulryka von Jungingen. [...]

- Wielka tu była bitwa – zaczynam.

- Kiedy nie – odpowiada – front przeszedł gładko.

Łapię się na tym, że mówimy o różnych wojnach. Ja go ciągnę w wir tamtej, feudalnej, a on trzyma się obrazów ostatniej, światowej. Przeczytałem Sienkiewicza, obejrzałem Matejkę, przestudiowałem Kuczyńskiego. Tędy nadeszła armia krzyżacka (pokazuję), tędy – Jagiełło (pokazuję), tu stało skrzydło litewskie (pokazuję). Piątek wodzi wzrokiem za moją ręką, rozgląda się [...]. Straszna nawała rycerstwa, mówię. Światowe wydarzenie! Patrzę, czy mój zapal udziela się Piątkowi. Ale – nie. Oczy chłopca nie są rozognione. Raczej jest zatroskany. [...]

- A nie zadcpczą mi, panie, zboża?

- Jak to?

- A tak. Co się tu ma zebrać taka chmara z całej Polski.

[...] Piątek [...] wie, że oto w Grunwaldzie zlot młodzieży, że zjechał tu ogromny zastęp z całego kraju**.

* Tannenberg (obecnie Stębark) – wieś w okolicach Grunwaldu, w której znajduje się Muzeum Bitwy pod Grunwaldem

** Zlot młodzieży w 1960 r.

Ryszard Kapuściński *Piątek pod Grunwaldem w Busz po polsku*, Warszawa 1979

Zadanie 7. (0-1)

Wypowiedzenie: *Na polu między Niemcami a armią królewską wznosiło się od strony Tannenberg kilka odwiecznych dębów, na które powłazili chłopci miejscowi, aby patrzeć na zapasy tych wojsk tak olbrzymich, jakich od niepamiętnych czasów świat nie widział.* jest zbudowane z

- A. 2 zdań złożonych.
- B. 3 zdań i imiesłowowego równoważnika zdania.
- C. 4 wypowiedzeń składowych.
- D. 4 zdań pojedynczych.
- E. żadne rozwiązanie nie jest właściwe.

Zadanie 8. (0-1)

W przytoczonym fragmencie mówi się o wydarzeniach

- A. związanych wyłącznie z bitwą pod Grunwaldem w 1410 r.
- B. przedstawionych tylko w powieści Sienkiewicza, obrazie Matejki, rozprawie historycznej Kuczyńskiego.
- C. związanych z zagospodarowaniem pól wokół Grunwaldu i Tannenberga.
- D. nawiązujących do bitwy polsko-krzyżackiej, II wojny światowej i zlotu młodzieży.
- E. zorganizowanych w celu uczczenia 560 rocznicy bitwy pod Grunwaldem.

Zadanie 9. (0-1)

Piątek pod Grunwaldem to reportaż Ryszarda Kapuścińskiego ze zbioru *Busz po polsku*.

Autor

- A. przedstawia tylko ważne wydarzenia z historii naszego kraju.
- B. przedstawia wyłącznie fikcyjne zdarzenia.
- C. przedstawia rzeczywiste zdarzenie i towarzyszące mu okoliczności.
- D. nie stosuje różnorodnych form narracyjnych.
- E. nie przytacza wypowiedzi świadka zdarzeń.

Zadanie 10. (0-1)

Ryszard Kapuściński nawiązał stylistycznie do języka Sienkiewicza w zdaniu

- A. *Piątek ściągał pod Grunwald nie wierzchem ani piechotą, tylko wozem.*
- B. *Piątek wioził na ubitym sianie żonę i czworo dzieci.*
- C. *Łapię się na tym, że mówimy o różnych wojnach.*
- D. *Piątek wodzi wzrokiem za moją ręką.*
- E. *Patrzę, czy mój zapal udziela się Piątkowi.*

Zadanie 11. (0-1)

Połącz liniami hasła z właściwymi objaśnieniami.

1. AFORYZM	A. pouczenie, nauka wynikająca z utworu
2. CYTAT	B. krótkie, zwarte powiedzenie, wyrażające jakąś ważną myśl; inaczej sentencja, maksyma, „złota myśl”
3. MORAŁ	C. cytat umieszczony przed tekstem utworu literackiego, filmu itp. podkreślający jego myśl przewodnią
4. MOTTO	D. dosłowne przytoczenie fragmentu innego tekstu, czyjejś wypowiedzi

Zadanie 12. (0-2)

Wykorzystaj swoją wiedzę, podaj też jej źródło, w celu krótkiego wyjaśnienia znaczenia zwrotu: *polegać [na kimś] jak na Zawiszy*.

.....

.....

.....

IV

Adam Mickiewicz *Pan Tadeusz*, fragment księgi IV

Knieje! do was ostatni przyjeżdżał na łowy
 Ostatni król, co nosił kołpak Witoldowy,
 Ostatni z Jagiellonów wojownik szczęśliwy
 I ostatni na Litwie monarcha myśliwy.

Zadanie 13. (0-1)

W jakim celu zastosowano wołacz w przytoczonym powyżej fragmencie?

.....

Zadanie 14.(0-1)

Podaj 3 wyrazy bliskoznaczne wyrazowi *monarcha*.

.....

Zadanie 15. (0-3)

Przekształć cytowany wyżej fragment *Pana Tadeusza* tak, aby powstała krótka informacja, składająca się z jednego wypowiedzenia pisanego prozą. Wyeliminuj powtórzenia.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 16. (0-1)

Poniższe zdanie uzupełnij zdanie liczebnikiem.

Średniówka (stały punkt podziału wersów, słyszany jako pauza podczas czytania) w cytowanym fragmencie *Pana Tadeusza* występuje po ..... sylabie.

Zadanie 17. (0-1)

Podaj formy przypadków rzeczownika *knieja* w obu liczbach:

M. ....

D. ....

MS. ....

W. ....

Zadanie 18. (0-2)

Finalistami konkursu literackiego zostało dwóch uczniów naszej szkoły.

- a) Ze zdania wypisz związki wyrazów (0-1).
 b) Nazwij części zdania w podanym wypowiedzeniu (0-1).

a) związek główny:

.....

związki poboczne:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

b)

wyraz	nazwa części zdania
finalistami	
konkursu	
literackiego	
zostało	
dwóch	
uczniów	
naszej	
szkoły	

Zadanie 19. (0-1)

Uzupełnij w zdaniu wyraz z luką małą lub wielką literą.

W nagrodę obaj otrzymali po egzemplarzu poematu ...ickiewiczowskiego.

Zadanie 20. (0-1)

Oto refleksje Andrzeja Wajdy towarzyszące mu przy tworzeniu scenariusza do filmu *Pan Tadeusz*, zawarte w książce reżysera *Kino i reszta świata*. Kraków 2000:

„...zacząłem od wątpliwości, od argumentów przeciwko projektowi przeniesienia *Pana Tadeusza* na ekran. Literatura to słowa, a obrazy, które się z tych słów rodzą, są przecież własnością każdego z nas, czytelników. Są na miarę naszej wyobraźni. Jak więc przenieść na ekran poemat, [...] sprowadzając to wszystko do wizji reżysera?”

Andrzej Wajda wyreżyserował około 40 filmów, także *Pana Tadeusza*.
Podaj dwa tytuły jego filmów (oprócz wymienionego).

.....

.....

Przypominamy Ci, że rozwiązania zadań 1 – 10 umieszczasz na **KARCIE ODPOWIEDZI**, ponieważ w arkuszu zadań nie będą sprawdzane. Zaznacz krzyżykiem literę odnoszącą się do wybranego przez Ciebie rozwiązania. Jeżeli się pomylisz, obwiedź ją kółkiem i zaznacz prawidłowe rozwiązanie.

KARTA ODPOWIEDZI DLA ZADAŃ 1 – 10

Numer zadania	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Zakreśla uczeń	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B
	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C
	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D
	E	E	E	E	E	E	E	E	E	E
Wypełnia nauczyciel										

Suma punktów .....

V

NOWY JĘZYK

Praca nad filmem zaczyna się zwykle od scenariusza. Autora takiego tekstu (scenariusza) można nazwać pisarzem. Korzysta on z tych samych form (czyli sposobów) wypowiedzi, co powieściopisarze. Te formy to: opowiadanie, opis, dialog. Gdy czytamy powieść, opowiadanie czy scenariusz, rozumiemy, o co w nich chodzi, bo autor posługuje się zrozumiałym dla nas językiem. Jest to język literatury. Pojęcie „języka” obejmuje zasób słów i zwrotów, które służą ludziom do porozumiewania się. Język to również reguły stosowania tych wyrazów i zwrotów, czyli gramatyka, a dbałość o sposób mówienia czy piękno wypowiedzi to stylistyka.

Ale reżyserowi nie wystarcza język literacki. Reżyser musi dokonać „przekładu” scenariusza na język filmu. Zatem język filmowy powinien służyć do komunikowania się twórców filmu z widzami. Nie wykorzystuje on wyłącznie słów, ale rozmaite sposoby obrazowo-słownego porozumiewania się. Reżyser dokonuje przekładu utworu literackiego na serię ruchomych obrazów wzbogaconych dźwiękiem (słowa, odgłosami, muzyką). Ale jak opowiadać i opisywać ruchomymi obrazami?

Najpierw w wyobraźni twórcy powstają obrazy wzbogacone o sferę dźwięków, potem na planie filmowym włącza się kamery i te obrazy zostają zapisane. Filmu nie kręci się od razu całego od początku do końca. Akcja przenosi się z miejsca na miejsce, kamera musi „spojrzeć” na filmowe zdarzenia z różnych punktów widzenia. Trzeba też zasugerować widzowi upływ czasu, na ogół szybszy na ekranie niż w rzeczywistości. Jedno „spojrzenie” kamery to jedno ujęcie. Filmuje się tak, by widz widział i wiedział to, co ma wiedzieć. Stosuje się zatem odpowiedni plan (filmuje z określonej odległości). O czasie (długości) ujęć decyduje tempo, jakie reżyser chce nadać scenie i nastrój, jaki chce osiągnąć. Dzięki kamerze wprawionej w ruch widz unosi się ponad bohaterami, towarzyszy ich mknącemu pojazdowi, zagląda do okien. Kamera często filmuje obiekt także w ruchu.

Komponowanie ujęć z wykorzystaniem planów filmowych, ruchów kamery i obiektu to filmowe budowanie zdań. Pozostaje połączyć ze sobą ujęcia, ujęcia w sceny, a te w większe całości filmu, czyli sekwencje. Te sposoby łączenia ujęć w sceny, a tych w zespoły scen możemy nazwać filmową interpunkcją (cięcie – przecinek, przenikanie obrazów – kropka).

Zatem przekład z języka literatury – scenariusza – na język filmu jest możliwy. Efektem takiego przekładu jest sam film, a etapem pośrednim – spis wszystkich ujęć i scen filmu z zaznaczeniem planów – czyli scenopis.

STRONA DO DYSPOZYCJI UCZNIĄ (brudnopis)